

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER

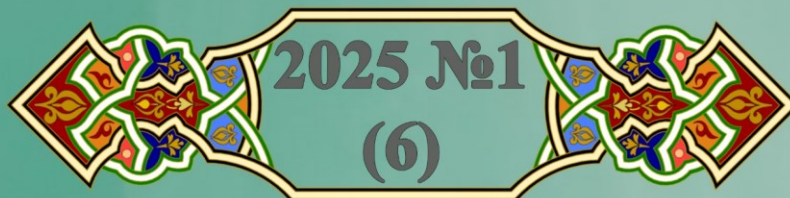
p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

Xalqaro ilmiy jurnal

Samarqand-2025

p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

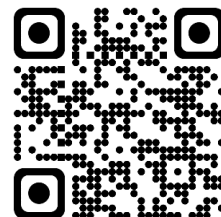
XALQARO ILMIY JURNALI

“TURKOLOGICAL RESEARCH” INTERNATIONAL SCIENTIFIC
JOURNAL

ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Jurnal rasmiy sayti: <https://turkologiya.samdu.uz/>

SAMARQAND – 2025

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Bosh muharrir:

Juliboy ELTAZAROV

f.f.d., professor (O‘zbekiston)

Bosh muharrir o‘rinbosari:

Roxila RUZMANOVA

f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Rustam XALMURADOV – t.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti rektori (O‘zbekiston);

Hakim XUSHVAQTOV – f-m.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar
bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston);

Akmal AHATOV – t.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti xalqaro hamkorlik bo‘yicha
prorektori (O‘zbekiston);

Muslihiddin MUHIDDINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Ibodulla MIRZAYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Shuhrat SIROJIDDINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Suyun KARIMOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Murodqosim ABDIYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Azamat PARDAYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Musa YULDASHEV – f.f.n., professor
(O‘zbekiston);

Dilfuza DJURAKULOVA – t.f.n., professor
(O‘zbekiston);

Aftondil ERKINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Hotam UMUROV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Qosimjon SODIQOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Muhabbat QURBONOVA – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Mardon BOLTAYEV – dotsent (O‘zbekiston);

Ali AKAR – f.f.d., professor (Turkiya);

Abdusalam ARVAS – f.f.d., professor (Turkiya);

Funda TOPRAK – f.f.d., professor (Turkiya);

Musa Shamil YUKSEL – f.f.d., professor (Turkiya);

Temur KOJAO‘G‘LI – f.f.d., professor (AQSH);

Hayrunnisa ALAN – f.f.d., professor (Turkiya);

Varis CHAKAN – f.f.d., professor (Turkiya);

Almaz ULVI – f.f.d., professor (Ozarbayjon);

Emrah YILMAZ – Phd, dotsent (Turkiya);

Foziljon SHUKUROV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Dilshod XURSANOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Shahnoza XUSHMURODOVA – Phd, dotsent
(O‘zbekiston);

Dinara ISLAMOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Feruza JUMANIYAZOVA – Phd, dotsent
(O‘zbekiston);

Istoda RASULOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Feruza MANUKYAN – Phd (O‘zbekiston);

Mas’ul muharrir: **PhD, dotsent Zokir
BAYNAZAROV** (O‘zbekiston);

Texnik xodim: **Raxmatulla SHOKIROV**
(O‘zbekiston).

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Главный редактор:

Жулибой ЭЛТАЗАРОВ
д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Заместитель главного редактора:

Рохила РУЗМАНОВА
к.ф.н., доцент (Узбекистан)

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Рустам ХАЛМУРАДОВ – д.т.н., профессор,
ректор Самаркандского государственного
университета имени Ш.Рашидова
(Узбекистан);

Хаким ХУШВАКТОВ – д.ф.-м.н., профессор,
проректор по научной работе и инновациям
Самаркандского государственного
университета имени Ш.Рашидова
(Узбекистан);

Акмал АХАТОВ – д.т.н., профессор,
проректор по международному
сотрудничеству Самаркандского
государственного университета имени
Ш.Рашидова (Узбекистан);

Муслихиддин МУХИДДИНОВ – д.ф.н.,
профессор (Узбекистан);

Ибодулла МИРЗАЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Шухрат СИРОЖИДДИНОВ – д.ф.н.,
профессор (Узбекистан);

Суюн КАРИМОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Муродкасым АБДИЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Азамат ПАРДАЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Муса ЮЛДАШЕВ – к.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Дилфуза ДЖУРАКУЛОВА – к.и.н., доцент
(Узбекистан);

Афтондил ЭРКИНОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Касимжон СОДИКОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Хотам УМУРОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Мухаббат КУРБАНОВА – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Мардон БОЛТАЕВ – доцент (Узбекистан);

Али АКАР – д.ф.н., профессор (Турция);

Абдуселам АРВАС – д.ф.н., профессор (Турция);

Фунда ТОПРАК – д.ф.н., профессор (Турция);

Муса Шамиль ЮКСЕЛЬ – д.ф.н., профессор
(Турция);

Темур КОДЖАОГЛУ – д.ф.н., профессор
(США);

Хайрунниса АЛАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Варис ЧАКАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Алмаз УЛЬВИ – д.ф.н., профессор
(Азербайджан).

Эмрах ЙИЛМАЗ – PhD, доцент (Турция);

Фозилжон ШУКУРОВ – PhD, доцент
(Узбекистан);

Дилшод ХУРСАНОВ – PhD, доцент
(Узбекистан);

Шахноза ХУШМУРОДОВА – PhD, доцент
(Узбекистан);

Динара ИСЛАМОВА – PhD, доцент
(Узбекистан);

Феруза ДЖУМАНИЯЗОВА – PhD, доцент
(Узбекистан);

Истода РАСУЛОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Феруза МАНУКЯН – Phd (Узбекистан);

Ответственный редактор: **PhD, доцент Зокир
БАЙНАЗАРОВ (Узбекистан)**

Технический персонал: **Рахматулла ШОКИРОВ
(Узбекистан)**

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSSEL DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ”

Chief Editor:/ Deputy Chief Editor:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Uzbekistan)

Ass. Prof. Dr. Rokhila RUZMANOVA (Uzbekistan)

Baş Editör:/ Baş Editör Yardımcısı:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Özbekistan)

Doç. Dr. Rohila RUZMANOVA (Özbekistan)

EDITORIAL TEAM:/ BİLİM KURULU:

Prof. Dr. Rustam KHALMURADOV – Rector of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Hakim KHUSHVAKTOV – Vice-Rector for Research and Innovation, Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Akmal AKHATOV – Vice-Rector for International Cooperation of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUKHIDDINOV (Uzbekistan)

Prof. Dr. Ibodulla MIRZAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Shukhrat SIROJIDDINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARIMOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Murodkasim ABDIEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDASHEV (Uzbekistan);

Ass. Prof. Dr. Dilfuza DJURAKULOVA (Uzbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Kasimjon SODIKOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Khotam UMUROV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. Mardon BOLTAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Turkey);

Prof. Dr. Abdusalam ARVAS (Turkey);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Turkey);

Prof. Dr. Musa Shamil YUKSEL (Turkey);

Prof. Dr. Temur KOJAĞLU (USA);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Turkey);

Prof. Dr. Varis ÇAKAN (Turkey);

Prof. Dr. Almaz ULVI (Azerbaijan);

Ass. Prof. PhD. Emrah YILMAZ (Turkey);

Ass. Prof. PhD. Foziljon SHUKUROV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dilshod KHURSANOV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Shakhnoza KHUSHMURODOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dinara İSLAMOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Feruza JUMANIYAZOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Istoda RASULOVA (Uzbekistan);

PhD. Feruza MANUKYAN (Uzbekistan);

Managing editor: *Ass. Prof. PhD. Zokir BAYNAZAROV* (Uzbekistan)

Technical staff: **Rakhmatulla SHOKIROV** (Uzbekistan)

Prof. Dr. Rustam HALMURADOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Rektörü (Özbekistan);

Prof. Dr. Hakim HUŞVAKTOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Araştırma ve İnovasyondan Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Akmal AHATOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Uluslararası İşbirliğinden Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUHİDDİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. İbodulla MİRZAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Şuhrat SİROCİDDİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARİMOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Murodkasim ABDİYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDAŞEV (Özbekistan);

Doç. Dr. Dilfuza CURAKULOVA (Özbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Kasimcon SODİKOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Hotam UMUROV (Özbekistan);

Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Mardon BOLTAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Türkiye);

Prof. Dr. Abdusalem ARVAS (Türkiye);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Türkiye);

Prof. Dr. Musa Şamil YÜKSEL (Türkiye);

Prof. Dr. Timur KOCAOĞLU (ABD);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Türkiye);

Prof. Dr. Varis ÇAKAN (Türkiye);

Prof. Dr. Almaz ÜLVİ (Azerbaycan);

Doç. Dr. Emrah YILMAZ (Türkiye);

Doç. Dr. Fozilcon ŞUKUROV (Özbekistan);

Doç. Dr. Dilşod HURSAVOV (Özbekistan);

Doç. Dr. Şahnoza HUŞMURODOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Dinara İSLAMOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Feruza CUMANIYAZOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Istoda RASULOVA (Özbekistan);

Dr. Feruza MANUKYAN (Özbekistan);

Sorumlu Editör: *Doç., Dr. Zokir BAYNAZAROV* (Özbekistan)

Teknik Personel: **Rahmatullah ŞOKİROV** (Özbekistan)

MUNDARIJA | CONTENT | İÇERİK | СОДЕРЖАНИЕ

TURKIY XALQLARNING IJTIMOIIY-MADANIY ALOQALARI TARIXI

Emrah YILMAZ

ÖZBEKİSTAN’IN KÜRESEL BAŞARILARINA SOSYOKÜLTÜREL BİR YAKLAŞIM VE
2024 YILININ ANALİZİ 8

МУСАЕВ Даянат Муса оглы

ЗНАЧЕНИЕ ОТНОШЕНИЙ АЗЕРБАЙДЖАНА С УЗБЕКИСТАНОМ ДЛЯ
ОБЪЕДИНЕНИЯ ТЮРКСКОГО МИРА 21

Xurshid Sirojiddinovich JUMANAZAROV

TURKISTON O‘LKASIDA MUSTAMLAKA TIBBIYOTINI O‘RNATISHDAGI IJTIMOIIY
MUAMMOLAR 28

Ülkər HƏSƏNOVA

1926-CI İL I TÜRKOLOJİ QURULTAYIN TARİXİ ƏHƏMİYYƏTİ 34

Türkan MAHMUDZADƏ

TÜRKOLOJİ QURULTAYIN TÜRKCÜLÜYÜN İNKİŞAFINDA ROLU 43

RAHMONOVA Parvina

HINDISTON HUKMDORLARINING SAMARQANDGA TUHFASI 52

TURK DUNYOSI TADQIQOTLARI

Baxtiyor ABDUSHUKUROV

KUL TIGIN BITIGTOSHI VA O‘ZBEK TILI SHEVALARI 59

Tagandurdy BEKJAYEV

TÜRKMEN DİLİNDE TAKVİMLE İLGİLİ KİŞİ ADLARI 66

ALLAMBERGENOVA Muqaddas Ruslanovna

O‘RXUN-ENASOY OBIDALARI LEKSIK QATLAMINING HOZIRGI O‘ZBEK ADABIY
TILI FONETIK-SEMANTIK TIZIMIDA AKS ETISHI 72

SHUKUROV Ahad Axmatovich

ARXAIZMLARNING LINGVO-USLUBIY IMKONIYATLARI 81

BARZIYEV Oybek Xabibullayevich

ANDIJON ZILZILASI TAFSILOTLARIGA BAG‘ISHLANGAN AN‘ANAVIY SHE‘RIY
ASARLAR TAHLILI 90

MAMAJONOV Muhammadjon, OMONIDDINOVA Durdonaxon

PRAGMALINGVISTIKA VA TILSHUNOSLIKDA KO‘P MA‘NOLILIK MUAMMOSI 96

KARIMOVA Dilafro‘z Obidjonovna

AKADEMIK AHMADALI ASQAROVNING YETUK ARXEOLOG SIFATIDA
SHAKLLANISH YO‘LI 102

DJUMAMURATOV Kuanishbay

INGLIZ VA QORAQALPOQ TILLARIDAGI KOLORATIV BIRLIKLI FRAZEOLGIZM-
LARNING KOMPONENTLI TAHLILI 113

Aynur CƏFƏROVA

AZƏRBAYCAN VƏ TÜRKIYƏ TÜRKCƏLƏRİNİN TERMİNOLOGİYASININ
İNKİŞAFINDA BİRİNCİ TÜRKOLOJİ QURULTAYIN ROLU 122

Nərmin RƏHİMOVA

BİRİNCİ TÜRKOLOJİ QURULTAYDA ƏLİFBA VƏ DİL MÖVZULARI TÜRK
XALQLARININ ORTAQ PROBLEMİ KİMİ 131

Valida SHIKHALIYEVA

TÜRKOLOJİ QURULTAYDA ORTAQ DİL MƏSƏLƏSİ DÜNƏN VƏ BÜGÜN 139

ESHMIRZAYEV Bahodir Djurayevich, ISMOILOV Behruzjon Isroilovich

ANTROPONIMLARNING GRAMMATIK XUSUSIYATLARI 150

RO‘ZIYEV QAHRAMON KUZIMURATOVICH

O‘ZBEK TILIDA “NON” KONSEPTINING LINGVOMADANIY TAHLILI 154

NABIYEVA Nodira Saidovna

LIRIKADA ILTIJO KONSEPTINI IFODALAYDIGAN JANRLAR 162

Nilufar NORPO‘LATOVA

SAMARQANDNING TARIXIY NOMLARI HAQIDA AYRIM MULOHAZALAR 168

MELIBAYEVA Soxibaxon

O‘ZBEK ANTROPONIMLARI PRETSEDENT BIRLIK SIFATIDA 176

RAHMATOVA Sevara Alisherovna

ESHQOBIL SHUKUR SHE‘RLARIDA TAKRORNING MATN QISMLARINI
BOG‘LASHDAGI ROLI 183

AZIZ MUSHTARIY!

2025-yilda qadrlı mushtariylarini 1-soni bilan mamnun qilgan “Turkologik tadqiqotlar” jurnali hay’ati sifatida, sharqona yangi yilimizning Turk dunyosi va butun insoniyat uchun tinchlik, farovonlik va muvaffaqiyatlarga to’la bo’lishini tilaymiz. Bu sonimizda “Turk dunyosi birligida O’zbekiston va Ozarbayjon aloqalarining ahamiyati”, “Turkiy tillar va Ozarbayjon terminologiyasi rivojida birinchi turkologiya qurultoyining o’rni”, Turkman tilida taqvimlar bilan bog’liq shaxs ismlari”, “O’rxun-Enasoy obidalari leksik qatlamining hozirgi o’zbek adabiy tili fonetik-semantik tizimida aks etishi”, “Birinchi Turkologiya qurultoyida mushtarak alifbo va til mavzulari turkiy xalqlarning umumiy muammosi sifatida” kabi bir qator til, madaniyat, tarix, terminologiyaga oid mavzular kiritilgan. Qardosh mamlakatlardagi olimlarning turkologik tadqiqotlar haqida yozgan maqolalari va ilmiy faoliyatlari, xalqlarimiz o’rtasidagi aloqalarni mustahkamlovchi ko’prik vazifasini o’taydi. Umid qilamizki, turk dunyosida amalga oshirilayotgan tadqiqotlar natijalari soha mutaxassilari, doktorant va magistrantlar, yosh tadqiqotchilar uchun foydali bo’ladi...

TAHRIRIYAT

DEAR READER!

As the board of the journal "Turkological Studies," which pleased its valued subscribers with its first issue in 2025, we wish that our oriental new year will be full of peace, prosperity, and success for the Turkic world and all humanity. This issue includes several topics related to language, culture, history, and terminology, such as "The importance of relations between Uzbekistan and Azerbaijan in the unity of the Turkic world," "The role of the First Turkology Congress in the development of Turkic languages and Azerbaijani terminology," "Personal names associated with calendars in the Turkmen language," "Reflection of the lexical layer of Orkhon-Enasoy monuments in the phonetic-semantic system of the current Uzbek literary language," "Common alphabet and language topics as a common problem of the Turkic peoples at the First Turkology Congress." Articles and scientific activities of scientists from fraternal countries on Turkological studies serve as a bridge that strengthens ties between our peoples. We hope that the research results conducted in the Turkic world will be helpful for specialists in the field, doctoral and master's students, and young researchers...

EDITORIAL BOARD

SEVGİLİ OKUYUCU!

2025 yilının 1. sayisiyla siz değerli okurlarımızı memnuniyetle karşilayan “Türkolojik Araştırmalar” dergisinin yönetim kurulu olarak, Yeni Yılımızın Türk dünyası ve tüm insanlık için barış, refah ve başarılarla dolu olmasını diliyoruz. Bu sayımızda, “Özbekistan-Azerbaycan İlişkilerinin Türk Dünyası Birlięi Açısından Önemi”, “Türk Dilleri ve Azerbaycan Terminolojisinin Geliřiminde Birinci Türkoloji Kongresi'nin Rolü”, “Türkmen Dilinde Takvimlerle İlgili Kişi Adları”, “Orhun-Yenisey Abidelerindeki Sözcükler Katmanının Modern Özbek Edebi Dilinin Fonetik-Semantik Sistemine Yansıması”, “Türk Halkların Genel Sorunu Olarak Birinci Türkoloji Kongresi'nde Ortak Alfabe ve Dil Konuları”, Özbekistan'ın Küresel Başarılarına Sosyokültürel Bir Yaklaşım ve 2024 Yılıının Analizi” gibi dil, kültür, tarih ve terminolojiye ilişkin pek çok konu yer almaktadır. Kardeş ülkelerdeki bilim adamlarının Türkoloji araştırmaları konusundaki makaleleri ve bilimsel faaliyetleri halklarımız arasındaki bağları güçlendiren bir köprü görevi görmektedir. Türk dünyasında yapılan araştırma sonuçlarının alan uzmanlarına, doktora ve yüksek lisans öğrencilerine, genç araştırmacılara faydalı olmasını diliyoruz...

YAYIN KURULU

УВАЖАЕМЫЙ ЧИТАТЕЛЬ!

Редакция журнала «Тюркологические исследования», радуя своих читателей первым номером в 2025 году, желает, чтобы Восточный Новый год был полон мира, процветания и успехов для тюркского мира и всего человечества. В данный выпуск журнала включен ряд статей на темы, связанные с языком, культурой, историей и терминологией, в частности, «Значение отношений Узбекистана и Азербайджана в единстве тюркского мира», «Роль Первого тюркологического съезда в развитии тюркских языков и азербайджанской терминологии», «Личные имена в туркменском языке, связанные с календарём», «Отражение лексического пласта Урхун-Енисейских памятников в современной фонетико-семантической системе узбекского литературного языка», «Общий алфавит и языковые темы на Первом тюркологическом съезде как общая проблема тюркских народов». Научные статьи по тюркологическим исследованиям и деятельность ученых из братских стран служат мостом, укрепляющим связи между нашими народами. Мы надеемся, что результаты исследований в тюркском мире будут полезны специалистам, докторантам и магистрантам, молодым исследователям...

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИИ

O‘ZBEK ANTROPONIMLARI PRETSEDENT BIRLIK SIFATIDA

MELIBAYEVA Soxibaxon,

Alisher Navoiy nomidagi Alisher Navoiy nomidagi
Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti
doktoranti (Toshkent, O‘zbekiston),

E-mail: melibayevasohiba1893@gmail.com

 ORCID: [0009-0007-8993-553X](https://orcid.org/0009-0007-8993-553X)

 DOI: <https://doi.org/10.59251/3060-5318.2025.v1.138.1.3359>

Annotatsiya: Bugungi kun tilshunosligida tilni madaniyatga bog‘lab o‘rganish, tahlil qilish dolzarb masalaga aylandi. Xususan, onomastikaning asosiy ko‘lamini tashkil etuvchi antroponimlar ham bevosita xalqning milliy madaniyati bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, antroponimlarni madaniy jihatdan o‘rganishda pretsedentlik hodisasi lingvokulturologiyaning asosiy tushunchalaridan biri sifatida tahlil uchun muhim ahamiyatlidir. Ushbu maqolada pretsedent birliklarning lingvokulturologiyadagi ahamiyati, antroponimlarning onomastik pretsedent birliklar tizimidagi o‘rni haqida so‘z boradi. Xususan, o‘zbek antroponimlari pretsedent birlik sifatida qanday vazifalar bajarishi Luqmoni hakim, Hazrati Xizr, Sulaymon, Jamshid kabi tarixiy shaxslar misolida kontekstda qanday ramziy ma’nolar ifodalashi, badiiy adabiyotda yozuvchi tomonidan qay maqsadlarda foydalanishi haqida aniq misollar bilan izohlangan.

Kalit so‘zlar: *antroponim, tarixiy shaxs, pretsedent birlik, allyuziya, ramz, madaniyat, badiiy adabiyot, folklor, etalon, kontekst, axborot, apelyativ ma’no.*

УЗБЕКСКИЕ АНТРОПОНИМЫ КАК ПРЕЦЕДЕНТНЫЕ ЕДИНИЦЫ

Аннотация: В современной лингвистике актуальным стал вопрос изучения, анализа языка в тесной связи с культурой. В частности, антропонимы, составляющие основную сферу ономастики, также непосредственно связаны с национальной культурой народа, и при культурном изучении антропонимов явление прецедентности имеет важное значение для анализа как одно из основных понятий лингвокультурологии. В данной статье рассматривается значение прецедентных единиц в лингвокультурологии, роль антропонимов в системе ономастических прецедентных единиц. В частности, на примере имён таких исторических личностей, как Лукмани Хаким, Хазрати Хизр, Сулейман, Джамшид какие функции прецедентности выполняют узбекские антропонимы, какие символические значения они выражают в контексте, для каких целей используются писателем в художественной литературе.

Ключевые слова: *антропоним, историческая фигура, прецедентная единица, аллюзия, символ, культура, художественная литература, фольклор, эталон, контекст, информация, апеллятивное значение.*

UZBEK ANTHROPONYMS AS A PRECEDENT UNIT

Abstract: In today's linguistics, studying and analyzing language tied to culture has become an urgent issue. In particular, the anthroponyms that make up the main scope of onomastics are also closely related to the national culture of the people. In the cultural study of anthroponyms, the phenomenon of precedence is important for analysis as one of the main concepts of linguoculturology. This article discusses the importance of precedent units in linguoculturology and the role of anthroponyms in the system of onomastic precedent units. In

particular, the Uzbek anthroponyms were explained by specific examples of what tasks they perform as a precedent unit, what symbolism they represent in context on the example of historical figures such as Luqmani hakim, Hazrati Khizr, Sulaiman, Jamshid, for what purposes the writer uses in fiction.

Key words: *anthroponymy, historical person, precedent unit, allusion, symbol, historical person, culture, fiction, folklore, ethalon, context, information, appellative meaning.*

Tilning rasmiy, madaniy kognitiv faoliyati asosida millat tarixidagi muhim voqealar frazeologik, paremiologik tizimda, qadimiy matnlarda tarixiy nomlar orqali muhrlangan va xalq xotirasida saqlanib qolgan. Maxsus milliy mazmun xususiyatiga ega va madaniy axborot ahamiyatiga ega bo'lgan bu nomlar tilshunoslikda pretsedent sifatida belgilanadi va til va madaniyatning uzluksizligida ko'rib chiqiladi.

Til orqali madaniyatni bilish faoliyati bilan bog'liq holda tadqiqotchi G. Madiyeva ushbu nomlarning mohiyatini quyidagicha baholaydi: “Milliy kognitiv bazaning yadro elementlariga madaniy ma'lumotlarni to'plash va uzatishda, ma'lum bir vaziyatni tushunishda va nutqda pretsedent ismni yangilashda yuzaga keladigan assotsiatsiyaning butun majmuasida yetakchi rollardan biriga ega bo'lgan pretsedent nomlar kiradi “[Madiyeva, 2003:122].

Zamonaviy tilshunoslikda kognitiv-kommunikativ paradigma doirasida inson bilan bog'liq holda tilni o'rganish ustuvor yo'nalish hisoblanadi.

Har bir tilda ma'lum bir til makonida paydo bo'lgan va mavjud pretsedent hodisalar: milliy hodisalar, shuningdek, boshqa madaniyatlardan kelib chiqqan chet tilidagi pretsedent ismlar ham qo'llaniladi. Xorijiy pretsedent nomlarning asosiy manbayi qadimgi yunon mifologiyasi, xorijiy tildagi adabiyot va kinematografiyadir.

Pretsedent antroponimlar pretsedent ismlarning eng keng tarqalgan guruhidir. Muayyan shaxsni nomlamaydigan, balki uni tavsiflovchi ismlar ma'lum bir madaniy belgiga, ma'lum bir madaniy kodning tashuvchisiga aylanadi. O.G. Gorbachyova ta'kidlashicha, tegishli nomlarning asosiy – lingvistik-funksiyasi oltita tarkibiy qismdan iborat estetik (badiiy) funksiya bilan qoplangan: tavsiflovchi, stilistik, ijtimoiy, madaniy-tarixiy, etnik va mafkuraviy [Горбачева, 2008:28].

Pretsedent nomning asosiy talabi u ishlatiladigan til va madaniy makonda tan olinishdir. Har bir bunday nom ma'lum belgilar to'plami bilan tanilgan. Masalan: Yoxann Bax-bastakor, Alisher Navoiy-o'zbek yozuvchisi, shoiri. V. V. Krasnitskiy pretsedent nomlarga xos xususiyatlarni quyidagicha tavsiflaydi:

“Har qanday o'rtacha zamonaviy odamga, jamiyatning har bir vakiliga ma'lum bo'lgan universal-pretsedent hodisalar va “universal” kognitiv makonga kiritilgan nomlar”. Antroponim nomlardan pretsedent sifatida foydalanishga misollar keltiramiz:

*O'g'lim desang osmonlarga, G'irotda bo'lib uchgayman, Chambil yurtda **Alpomishga**,
Navkar bo'lib tushgayman, **Padarkushdan** pana qilib **Ulug'beging** quchgayman,
G'ichir-g'ichir tishimdagi So'lig'imsan, Vatanim... (M.Yusuf, Vatanim)*

Yuqoridagi she'rda o'zbek xalqida keng tarqalgan antroponimlar pretsedent nom sifatida ishlatilgan. Ushbu nomlarning har biri o'ziga xos xususiyatga ega. Alpomish - qahramonlik ramzi, padarkush- tarixiy shaxs bo'lgan tamuriyzoda Abdulatifning laqabi bo'lib, Ulug'bek antroponimi orqali shoir allyuziya yordamida intertekstuallikni yuzaga keltirgan. Ya'ni Mirzo Ulug'bek va o'g'li Abdulatif o'rtasidagi munosabat, otaning toj-u taxt uchun o'z farzandi tomonidan o'ldirilishi va farzandning padarkush deya nom orttirishiga ishora qilib, shu joyida tarixiy mana shu jirkanch

voqeaga bo‘lgan munosabatini uslubiy figura orqali ifodalab ketgan. Aynan mana shu peretsedent sifatida keltirilgan nomlarni eshitganda yoki o‘qiganda insonlarning ongida tarixiy voqea qayta gavdalanadi.

Antroponimlarning shunday xususiyatlari mavjudki, madaniy, ijtimoiy va tarixiy omillarni o‘zlashtiradi, o‘z davridagi voqealarni aks ettiradi.

Pretsedent nom sifatida shakllangan antroponimlardan biri **Hazrati Xizr** bo‘lib, bu shaxs o‘zbek xalqi milliy-madaniy hayotida muhim ahamiyat kasb etib, u haqida xalqimiz orasida turli afsonalar keng yoyilgan. Xizr Qur’onda tilga olinmagan, lekin ulamolar Qur’onda “Allohning quli” nomi bilan tilga olingan shaxsni Xizr deb talqin qiladilar. Xizrga odamlarda Allohga bo‘lgan e‘tiqodni qo‘llab turish uchun Iso, Ilyos va Idris singari abadiy hayot ato etilgan. U hayot bulog‘idan “obi hayot” ichgan va umri boqiy bo‘lgan. O‘ng qo‘lining bosh barmog‘i suyaksiz bo‘lishi, nogahonda yo‘liqib, bir zumda ko‘zdan g‘oyib bo‘lishi Xizrga xos belgi sanaladi. Rivoyatlarga ko‘ra, Xizr orollarda yashaydi, osmonda uchadi, dunyo bo‘ylab kezib yuradi, har yili haj qiladi, juma kunlari Makka, Madina va Quddus shaharlaridagi masjidlarda namoz o‘qiydi. Dengizda suzuvchilarga homiylik qiladi, maxsus duolar bilan chaqirilsa, yordamga keladi: suvga cho‘kayotganlarni qutqaradi, yong‘inni o‘chiradi, o‘g‘rilar xurujidan, jinlarning xiylalaridan, ilon chaqishidan asraydi. Chol, suvori yoki yo‘lovchi ko‘rinishida paydo bo‘ladi, dehqon dalasiga yoki xirmonga nazar tashlasa, hosil barakali bo‘ladi va hokazo. So‘fiylar Xizrni avliyolar piri sifatida e‘zozlaydi. Xalqimizda Xizr obrazi bilan bog‘liq maqollar faol qo‘llanadi. *“Har kelganni Xizr bil”, “Xizr nazar qilmasa, eshak bozorga dallol ham bo‘lolmaysan”, “Yurgan kishi baland tog‘lardan oshar, Xizr nazar qilgan ko‘p uzoq yashar”* kabi maqollar shular jumlasidan. Ushbu maqollarda keltirilgan *“Xizr nazar”* birikmasi xalqimizda umumiy nomga aylangan va doimiy ravishda foydalanishga tayyor qolipdek lingvistik va madaniy birliklar qatoriga kirgan. O‘zbek xalqi kognitiv ongiga mustahkam singib ketgan ushbu maqollarda Xizr pretsedent antroponimi “yordamga muhtoj kishilarga g‘oyibdan paydo bo‘lib, yordam beruvchi pir – etalonini ifodalagan. Bunga sabab Xizr obraziga xos bo‘lgan nogahonda yo‘liqib qolish xususiyati nazarda tutiladi. Bu kabi pretsedent nomni yozuvchi va shoirlar, kishilar o‘zlarining badiiy matnlarida, yoki og‘zaki nutqda foydalanilganda intertekstuallikni yuzaga keltiradi.

–Xo‘p, men yaxshi bilmayman. Lekin shunda sen bilan garov o‘ynayman...

Agar bolaxonadagi yigit tushib, bir odam yo‘qlayotganini aytmaganida ularning bahsi yana picha cho‘zilishi mumkin edi.

– Kim ekan? – dedi Kesakpolvon, –Hizrni yo‘qlayotgan ekansan-da?

–Chaqir, kirsin, –dedi Asadbek.

Dam o‘tmay o‘rta bo‘yli, istarasi issiq, bejirim mo‘ylabli bir yigit kirib, qiroat bilan salom berdi. (Tohir Malik, Shaytanat)

Pretsedent nomlar, xususan, pretsedent antroponimlarning vazifasi, matnning pragmatik tuzilishida muhim ahamiyat kasb etib, kontekst bilan bog‘liq qo‘shimcha ma‘lumotlar aktuallashuvini yuzaga keltiradi. “Ko‘pqatlamlilik” deb yuritiluvchi bu hodisa orqali badiiy adabiyotda lingvopoetik xususiyat kasb etgan.

“Hizrni yo‘qlamoq [Rahmatullayev, 1978:127]” kabi iboralar o‘zbek xalqida og‘zaki so‘zlashuvda ham, badiiy va xalq og‘zaki ijodi namunalarida ham faol qo‘llaniladi. So‘zlovchi yo‘qlab yoki istab turgan odam tasodifan kelib qolganda aytiladigan ibora. – *Xizrni yo‘qlasang bo‘lmasmidi? – dedi To‘lagan kulib.* (A.Qahhor, Og‘aynilar)

Xalq og‘zaki ijodi namunalarida Xizr asar qahramonlarining piri, suyanchi, himoyachisi sifatida namoyon bo‘ladi. “Go‘ro‘g‘lining tug‘ilishi” dostonida tasvirlanishicha, Xizr Go‘ro‘g‘lining homiysi:

Bek bo‘lganning bo‘lmas ekan havosi, Topilgay-da endi dardning davosi.

Go‘ro‘g‘li shunday tashlanab qolganda, Bolam, deb keldi er Xizr bobosi. [Go‘ro‘g‘lining tug‘ilishi, 1967: 7].

Xalq qo‘shiqalarida ham Xizrning insonlarni qo‘llash, suyash, ularga pirlilik qilishiga ishora qilinuvchi misralar uchraydi:

Birda-ikkida to‘yda aytganim yo‘q, yor-yor, Qo‘l bergan xo‘jayin Xizr o‘zing qo‘lla, yor-yor, O‘lan aytib to‘ylarni gul qilasiz, yor-yor, Bu Xizrni o‘zingizga pir qilasiz, yor-yor. [Oq olma, qizil olma, 1972:160].

O‘zbek xalqi badiiy adabiyoti, xalq og‘zaki ijodi va so‘zlashuv nutqida pretsedent nom sifatida o‘zbek xalqi madaniyati vakillariga birdek tanish bo‘lgan **Luqmoni hakim** antroponimi haqida O‘zbek tilining izohli lug‘atida quyidagicha ma‘lumot berilgan:

1: Luqmoni hakim Sharq xalqlari orasida tengi yo‘q hakim va donolik timsoli hisoblangan afsonaviy shaxs. [Rahima xola:] *Mening qo‘lim emas, Luqmoni hakimdan qolgan malhamki ta‘sir qilmagandan so‘ng, tabiblar nima qila olar edi. Mirmuhsin, Cho‘ri.*

2 ko‘chma Juda bilimdon shaxs (tibbiyot olimlariga nisbatan qo‘llanadi). *Hatto kasallikni davolashda yaxshi kayfiyatning muhim rol o‘ynashini qadimgi arab luqmonlari ham aytgan edilar. A.Zohidov, Uzoq umr sirlari.*

3. Luqmon (erkaklar ismi).

Badiiy adabiyotda allyuziv nom vazifasida keluvchi Luqmoni hakim pretsedent birligi xalqimiz orasida donolik ramziga aylangan. *Oqsoqol Komil tabibni qattiq izzat qiladi. Luqmoni hakimning nafasi tekkan deydi. Butun No‘g‘ayqo‘rg‘onda faqat shu odamni sizlab gapiradi.* Badiiy asardan olingan ushbu parchada Luqmoni hakim nomi orqali matnning verbal tuzilishiga kirmagan, qo‘shimcha ma‘lumotlar aktuallashuvini yuzaga keltirishga xizmat qiluvchi lingvopoetik xususiyat aks ettirilgan.

O‘zbek folklorida Luqmoni Hakim obrazi donolik timsoliga aylangan

Lutfetsang tosh ham jonona bo‘lg‘ay, O‘shal dam shevasi mastona bo‘lg‘ay.

Zulfingning zanjiri gar bo‘lsa zohir, Luqmoni Hakim ham devona bo‘lg‘ay.

Milliy pretsedentlik korpusi vaqt o‘tishi bilan o‘zgarib turadigan va kengayib boradigan madaniy savodxonlikning muhim elementidir. Har qanday onimlar tizimi jamiyatning tarixiy rivojlanishining muayyan davrini ifodalovchi pretsedent nomlarni o‘z ichiga oladi, ular etnosning ijtimoiy tarixining o‘ziga xos yodgorliklari, ramziy tizimning o‘ziga xos xususiyatlari va til qonuniyatlarining dinamikasi kuzatiladi. Millatning madaniy va tarixiy tajribasini maksimal darajada o‘zida mujassam etgan holda, antroponimlar eng boy lingvistik va madaniy salohiyatga ega. A. V. Superanskayaning fikricha, “o‘z nomini xalqning madaniyati va madaniy an‘analari bilan aniq bog‘lash mumkin” [Суперанская, 2009:368]. Pretsedent antroponimlar har doim matn bilan bog‘liq (adabiy, tarixiy, san‘atshunoslik va boshqalar) va matnda ma‘lum fazilatlar, voqealar, taqdirlar muayyan shaxs (vaziyat, shahar, tashkilot va boshqalar), shuningdek, ma‘lum bir madaniy belgi, ramzi sifatida faqat murojaat qilish uchun ishlatiladi.

Hotami toy (to‘liq nomi Abu safona Hotam ibni Abdulloh ibni Sa‘di Toyi) (taxminan 6-asr oxiri - Yaman - 7-asr boshi) - saxiyligi va olijanoblighi bilan Sharq mamlakatlarida dong taratgan shaxs. Yamandagi Toy qabilasining boshlig‘i, mashhur lashkarboshi va shoir bo‘lgan. Adl-u insofi, saxiyligi va yaxshiligi bilan dastlab atrofda qabilalar, keyin butun Arabiston va

Sharq xalqlari orasida Hotami Toy – Toy (qabilasi)dan bo‘lgan Hotam nomi bilan shuhrat qozongan. Uning saxovat va himmatiga hamma qoyil qolgan. Sharq xalqlari og‘zaki ijodi va yozma adabiyotida Hotami Toy haqida ko‘plab afsona va rivoyatlar, qissa va dostonlar, hatto “Hotamnoma” kitobi yaratilgan. O‘zbek xalqida boshqa sharq xalqlari adabiyoti, madaniyati kabi Hotam obrazi saxiylik etaloni sifatida shakllangan. Hotam so‘ziga o‘zbek tilining izohli lug‘atida quyidagicha izoh keltirilgan.

1.HOTAM ayn. hotamtoy. *U... vaqti kelsa qattiqqo‘l, vaqtida saxiy, odamoxun va hotam kishi edi. G‘.G‘ulom, Qahramonlar o‘lmaydi. Kattalikni bilmas bir yaxshi odam, Saxiylikda yo‘lda qolibdi hotam. Fozil yo‘ldosh o‘g‘li. Xo‘jayining mashhur va hotam, Ko‘p yo‘qlashar do‘st-u yoronlar. Ulug‘ mezbon ko‘ngli uchun ham Siylashadi seni mehmonlar. E.Vohidov, Saylanma.*

2.Hotam (erkaklar ismi)

O‘zbek tilining izohli lug‘atida Hotamitoy antrponimi orqali yuzaga kelgan “hotamlilik”, “hotamtoy” va “hotamtoylik” so‘z va tushunchalariga ham izoh berib o‘tilgan.

HOTAMLIK ayn. Hotamtoylik. *Uning hotamligi tutib ketdi. — u bu notanish yigitning hotamligidan juda hayratda edi. F.Nasritdinov, Ko‘ngil.*

Hotamtoy [–toylik (toy qabilasidan bo‘lgan) Hotam]. saxiy, saxovatli, oliyjanob (Toy shahrida yashab o‘tgan, o‘zining o‘ta saxiyligi bilan mashhur bo‘lgan Hotam nomli afsonaviy arabning ismi-laqabidan). *Yigitali hotamtoyning davrida [odamlar] davronini sursin. T.Malik, Ajab dunyo. Bu yerdagilar o‘zlarini “tanti”, balki “hotamtoy” deb hisoblar edilar. Oybek, Tanlangan asarlar. Rahmatli ajab hotamtoy fe‘lli odam edi, ayniqsa, kenjasi bo‘lmish bu bilan ovqatlanishni xush ko‘rar edi. N.Jaloliddin, Erkagi bor uy.*

HOTAMTOYLIK Hotamtoyga xos ish, xislat, fazilat; hotamtoy ekanlik. *Charxchining... hotamtoyliqi qassobni g‘ijintirdi, ko‘zlari olayib, ketdi uning. A.Muqimov, G‘alati odamlar. El-yurt iftixori – uning boyligi, O‘z ishiga mudom sherday shayligi. Ta‘rifga sig‘magay hotamtoyliqi, Oq oltin yaratar dehqon qo‘llari. [T.Sulaymon, Gul bir yon, chaman bir yon] U Mirobidning topish-tutishini, hotamtoyligini, tantiligini og‘iz ko‘pirtirib maqtardi. V.G‘ofurov, Vafodor.*

Pretsedent antroponimlardan badiiy adabiyotda, ayniqsa, she‘riyatda badiiy san‘atlar, uslubiy figuralar hosil qilish uchunham foydalaniadi. Badiiy adabiyotda payg‘ambarlar, tarixiy shaxslar, mifologik va afsonaviy obrazlarga murojaat qilish mumtoz adabiyotda ham, zamonaviy adabiyotda ham keng qo‘llaniladi. Shoir va yozuvchilarning pretsedent nom sifatida qo‘llaniluvchi antroponimlardan she‘r yoki asarlarida foydalanishlari ma‘lum bir maqsad asosiga qurilgan bo‘lib, badiiy adabiyotda talmeh san‘atini vujudga keltiradi. Bu bilan badiiy asarda lingvopoetik xususiyat kasb etadi.

*Solib borma meni, ey Yusufi husn,
Bu kun Ya‘qubtek bayt ul-hazanda.*

Ushbu baytda shoir Yusuf va Yaqub obrazlaridan pretsedent birlik sifatida foydalangan. Bu baytning mazmunini anglash, shoir nega aynan ushbu antroponimlarni aynan shu kontekstdagi vaziyat uchun tilga olganini tushunish, she‘r ma‘nosini anglash uchun o‘quvchidan ma‘lum bir bilim talab etiladi. Bayt mazmuni va nomlari tilga olingan kishi nomlarini tahlil qila olish uchun “Yusuf va Zulayho” turkumidagi dostonlardan xabardor bo‘lishni taqozo etadi. Ma‘lumki, Yusuf Yaqub payg‘ambarning sevimli farzandi bo‘lgan. Ammo taqdir aynan mana shu farzanddan muayyan muddat ayrilib yashashni ravo ko‘radi. Natijada ota g‘am uyi (bayt ul-hazan)da yashashga majbur bo‘ladi. Yusuf o‘zining tashqi ko‘rinishi–go‘zalligi bilan ham boshqalardan ajralib turar edi. Shu sababli she‘rda lirik qahramon o‘z mahbubasiga “Yusufi husn” deb murojaat etgan. Bundan ko‘rinib turadiki, antroponimlar pretsedent nom sifatida badiiy asarda turli

pragmatik maqsadlarda qo‘llanadi. Ularning yana shunday vazifasi borki, bu – mikromatn subyekti sifatida matn yaratilishda ishtirok etishidir. Yozuvchi birgina pretsdent nom vositasida matn hosil qila olishi mumkin.

Qadimiy Eron hukmdori **Jamshid Jamning** nomi birinchi bo‘lib sharobni o‘ylab topgan kishi sifatida tarixda qolgan. Jamshid Eronda zardushtiylardan ham oldin sharob ichish marosimini o‘tkazgan, yig‘inlarda turli xil ichkiliklar bilan fuqarolarini “siylagan”. Asta-sekin sharob ichish urfga kirib, insonlar sharobxo‘rlik va mastlik balosiga yo‘liqishgan, axloqsizlikka yuz tutishgan. O‘lkada bora-bora jirkanch va qabih bir hayot tarzi vujudga kelgan. Asrlar o‘tib, Jamshid bazmlari tillarda doston bo‘lgan (“Bazmi jamshid” iborasi hatto xalqimizda hozirgacha ham ishlatib kelinadi). Insonlar bir-birlarini sharob bilan siylab, o‘sha bazmlarni yodga olishgan, ichkilik majlislari, ziyofatlari uyushtirib, gunohlarga botishgan. Shu tariqa sharobni o‘ylab topgan Jamshid Jamning nomi odamlar orasida mashhur bo‘lib ketgan. Mayxo‘rlar doim Jamning sharafiga ichishgan, uni xotirlab, may qadahini “Jomi Jam” deb nomlashgan. “Bazmi jamshid”, “Jomi Jam” kabi birliklardan og‘zaki so‘zlashuvda yoki badiiy matnda foydalanilganda allyuziv nom sifatida qo‘llanadi. Ya’ni ushbu tushunchalar orqali tinglovchi yoki kitobxon ongida hukmdor Jamshid hayoti, unga xos bo‘lgan belgilar gavdalanadi. So‘zlovchi yoki muallif katta hajmli axborotni pretsdent antroponim orqali ixcham shaklda ifodalaydi.

Tilning lug‘at tarkibidagi pretsdent antroponimlar o‘z vazifalari, semantik mazmuni jihatidan alohida o‘rin tutadi. Pretsdent antroponimlar, asosan, “nominativ-kognitiv” funksiyani bajaradi. Ushbu nominativ funksiya ikkinchi darajali rol ni bajaradigan, ammo baribir ma’lum bir ma’noga ega bo‘lgan, ayniqsa, nominatsiya davrida notatsiya momentlari bilan birga bo‘lishi va boshqarilishi mumkin.

Pretsdent antroponimlar badiiy matnda asar nomi sifatida ham foydalaniladi. Bunday paytda shoir yoki yozuvchi ushbu pretsdent birlik orqali butun bir matnning mazmuniga dahldor g‘oyani singitib yuboradi. O‘zbek adabiyotida Xayriddin Sultonovning “Yo, Jamshid” deb nomlangan hikoyasi mavjud bo‘lib, kitobxon tasavvurida nega aynan asar nomi bunday nomlangani hayratga solishi tabiiy. Hikoya matni bian tanishib chiqilganda, matn ichida hech qanday Jamshid ismli obrazga duch kelinmaydi. Mana shu o‘rinda kitobxondan qo‘shimcha bilim talab etiladi. Hikoya qimorbozlik haqida bo‘lib, O‘rinboy ismli bosh qahramon qimorda yutqazib qo‘yishi va tushkunlikka tushishi bilan boshlanuvchi matnda Jamshid hukmdor, sharobni o‘ylab topgan shaxs va o‘z davrida qimorbozlik, mayxo‘rlik, axloqsizlik kabi illatlarni targ‘ib etgan tarixiy shaxs sifatida pretsdent birlik vazifasini bajargan.

Sulaymon – Qur’onda tilga olingan payg‘ambarlardan biri, hukmdor. Mil. av. 965-928 yillarda Isroilludeya podshohi bo‘lgan. Dovudning o‘g‘li. 13 yoshida taxtga o‘tirgan. Yetuk bilimli, har bir ishda hukm chiqarishda otasidan ko‘ra olimroq bo‘lgan. Allohning amriga ko‘ra u jamiki ins-u jin, hayvonlar va parrandalar olamiga podshohlik qilgan, qushlar tilini tushungan. Shamollar ham uning ixtiyorida bo‘lgan. Sulaymonning o‘limi bilan bog‘liq voqea jinlar, devlar g‘aybni — kelajakda ro‘y beradigan voqea hodisalarni biladi, degan gumonlarni rad etadi: jon taslim qilgan Sulaymon tayangan hassani uzoq vaqt yog‘och qurti yeb u yerga qulab tushmaguncha, jinlar Sulaymon vafot etganini bilmaganlar va payg‘ambar ularga buyurgan vazifa – baland qasr bino qilish ishini davom ettiraverganlar. *“Sulaymon o‘ldi – devlar qutuldi”* maqoli xalqimiz orasida juda mashhur bo‘lib, qattiqqo‘l kishi ketib, hamma istaganini qila olishiga, o‘zboshimchalikka imkoniyat tug‘ilishi ma’nosida foydalaniladi. ...*Nega hammang ish qilmay, bekor o‘tiribsanlar? Sulaymon o‘lib, devlar qutilibdi-da!* (Hamza, “Boy ila xizmatchi”). Ushbu kontekstda Sulaymon alayhissalom pretsdent birligi allyuziv holatda intertekstuallikni yuzaga

keltirgan. Matnga bevosita aloqador bo‘lmagan ushbu antroponim pretsedent nom nomatniy ma’no ifodalagan. Metonimiya hodisasi yuzaga chiqqan. Sulaymon ismini kontekstdagi aynan mana shu vaziyat uchun qo‘llash orqali Sulaymon payg‘ambar hayoti bilan bog‘liq tarixiy afsona nazarda tutilgan. Maqol xalqning og‘zaki ijod namunasi bo‘lib, maqollarning deyarli barchasi milliy-madaniy ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, maqollarda pretsedent antroponimlardan foydalanish esa kichik bir kontekst orqali katta ma’no ifodalashga, vaziyatni dalillab, konkret ifodalash, badiiy bo‘yoqdorlik asosida ko‘pqatlamlilik shakllantirishga xizmat qiladi.

Sulaymon alayhissalom hayoti bilan bog‘liq “*taxti Sulaymon*” frazasi badiiy adabiyotda ham, so‘zlashuv nutqida ham ham pretsedent nom vazifasini bajaradi. Ushbu fraza kuch, ta’sir, hokimiyatni ifodalab, kuchli rahbarlik va ma’naviy yetakchilikni ramzi sifatida ishlatiladi.

Men dunyoni nima qildim

O‘zing yorug‘ jahonim,

O‘zim xoqon, O‘zim sulton,

Sen –taxti Sulaymonim. (M.Yusuf, Vatanim)

Xoki taning barbod o‘lur oxir jahonda necha yil,

Sayr et Sulaymondek agar taxting qurub bod ustina. (Ogahiy)

Xulosa sifatida shuni aytish mumkinki, pretsedent antroponimlarning vazifasi o‘rganilayotgan til orqali xalq madaniyatining ichki dunyosiga kirib borish, odamlarning moddiy, ma’naviy va umuminsoniy qadriyatlari, urf-odatlar, marosimlari, hayoti va tafakkurining yangi ufqlarini ochishdir. Albatta, pretsedent antroponimlar matn asosida til orqali uzatiladigan xalq madaniyatining ajralmas qismi. Maqol va matallarda, mazmunli va sodda iboralarda pretsedent antroponimlarning umumiy ismlarga aylanishi ularning tilni juda yaxshi bilishidan dalolat beradi. Yuqorida aytilganlarning barchasi insonning ismi tarbiyaviy, tarixiy, madaniy, estetik va boshqa boy ma’noga ega ekanligidan dalolat beradi.

Pretsedent antroponimlardan foydalanishning o‘ziga xos xususiyati milliy-madaniy ramzlar egalari uchun qo‘shimcha dekodlash va talqin qilishni talab qilmaydigan ba’zi bir maxsus fazilatlarni ifoda etish qobiliyatidir.

Iqtiboslar/ References/ Kaynaklar/ Сноски:

1. Горбачева О.Г. Ономастическое пространство русских народных и авторских сказок: дисс. ... канд. филолог. наук. – Брянск, 2008. С. 28.
2. Go‘ro‘g‘lining tug‘ilishi. Dostonlar. – T., 1967. – 72 b.
3. Oq olma, qizil olma. – T., 1972. – 160 b.
4. Мадиева Г.Б. Теория и практика ономастики. – Алматы: Қазақ университети, 2003, – С. 122.
5. Rahmatullayev Sh. O‘zbek tilining izohli frazeologik lug‘ati. 5 jildli. – Toshkent, O‘qituvchi, 1978. – 127 b.
6. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного. – М.: Кн. дом ЛИБРОКОМ, 2009. – 368 с.
7. O‘zbek tilining izohli lug‘ati. 5 jildli. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.

**BULLETIN OF THE
INTERNATIONAL JOURNAL
“TURKOLOGICAL
RESEARCH”**

In order to implement programs and projects developed to accelerate the relationship envisaged at the summit of the Organization of Turkic States held in Samarkand, as well as to coordinate and highlight the research work carried out in the field of Turkic studies, the International Journal “Turkological Research” at Samarkand State University named after Sharof Rashidov passed the state registration. The journal is intended to publish the results of scientific research in the field of Turkic languages and dialects, the history of linguistic and literary relations of the Turkic peoples of Central Asia, the socio-cultural field. There are such headings as a young researcher, memory and our anniversaries. Articles written in Uzbek, Turkish, Russian, English and all Turkic languages are accepted.

The scientific journal is based on the decision of the Higher Attestation Commission of the Ministry of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan dated May 8, 2024 and numbered 354/5; It is included in the list of scientific publications that are recommended for candidates to receive the Doctor of Philosophy (PhD) and Doctor of Science (DSc) academic degrees in the fields of history and philology to publish their scientific results due to their theses.

**THE JOURNAL PUBLISHES ARTICLES
IN THE FOLLOWING AREAS:**

- ✓ History of socio-cultural relations of the Turkic peoples;
- ✓ Research of the Turkic World;
- ✓ Dialectology of Turkic languages;
- ✓ Geopolitics of the Turkic World;
- ✓ Folklore Studies;
- ✓ Comparative Linguistics and Literary Studies;
- ✓ Literary Relations and Translation Studies.

CONTACT ADDRESS:

Mailing Address:

140104, University boulevard, 15,
Samarkand, Uzbekistan,

Research Institute of Turkology under
Samarkand State University named after
Sharof Rashidov

Phone:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Email:

turkologiya.samdu@gmail.com

Website:

<https://turkologiya.samdu.uz>

REQUIREMENTS FOR ARTICLES:

1. The article is presented on 8-10 pages;
 2. Article structure:
 1. The text of the article should be prepared in Times News Roman font, size 14, left: 3 cm, right: 1.5 cm, top and bottom: 2 cm; in A4 format in 1.15 intervals.
 2. The title of the article, surname, name and patronymic of the author (authors) are indicated in full and written in capital letters.
 3. Position, academic title, place of work (study), region, republic, telephone number, email address and ORCID number of the author (authors) are indicated in full.
 4. The abstract should consist of a brief content and importance of the article, results.
 5. At the beginning of each article, there should be an annotation in 2 other languages (optionally selected from Uzbek, English, Russian and Turkish) in addition to the language in which the article is written.
 6. The abstract should be no more than 120-150 words.
 7. At the bottom of the abstract, 7-10 keywords should be given that illuminate the content of the article.
 8. The article should be prepared in the following form:
 - a) Introduction;
 - b) Main part;
 - c) Results and Discussions;
 - d) Conclusions;
 - e) List of literature (References) – in alphabetical order;
 - f) Citations are given in brackets in the form of the author's surname - date of publication - page (Muminov, 2020: 25);
 - g) Figures, drawings, tables, diagrams are designated in Arabic numerals as "Figure". Signs or pointers are placed under the figure, in the next line, in the middle and highlighted in bold.
- The topic of the scientific article submitted by the author (or co-authors) must correspond to the journal's columns.
 - Articles can be submitted in Uzbek, English, Russian, and all other Turkic languages.
 - The author(s) are responsible for the scientific validity, reliability and plagiarism of the information and evidence presented in the article;
 - Articles will be considered. The journal publishes only articles recommended by experts;
 - Articles not requested will not be published and will not be returned to the authors;
 - Only 1 article of the author is published in 1 issue of the journal.

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO JURNALINING AXBOROT XATI

Davlatimiz tomonidan olib borilayotgan ijtimoiy-ma'rifiy, ilm-fanni rivojlantirishga qaratilgan siyosat, Turkiy Davlatlar Tashkilotining Samarqandda o'tkazilgan sammitida ko'zda tutilgan o'zaro aloqalarni jadallashtirish bo'yicha ishlab chiqilgan dastur va loyihalarni amalga oshirish hamda turkologiya sohasida olib borilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarini muvofiqlashtirish va yoritish maqsadida Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universitetida “Turkologik tadqiqotlar” xalqaro jurnali ta'sis etildi. Jurnal turkiy til va shevalar, Markaziy Osiyo turkiy xalqlari lisoniy va adabiy aloqalari tarixi, ijtimoiy-madaniy sohalarda amalga oshirilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarining natijalarini e'lon qilishga mo'ljallangan. Jurnalda muharrir minbari, tadqiqotlar, ilmiy axborot, taqriz va e'tirof, ilmiy anjuman, yosh tadqiqotchi, xotira, yubilyarlarimiz kabi ruknlar mavjud. O'zbek, turk, rus, ingliz va barcha turkiy tillarda yozilgan maqolalar qabul qilinadi.

Ilmiy jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAKning 2024-yil 8-maydagi 354/5-sonli rayosat qarori asosida tarix, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

JURNAL QUYIDAGI YO'NALISHLARDAGI MAQOLALARNI NASHR QILADI:

- ✓ Turkiy xalqlarning ijtimoiy-madaniy aloqalari tarixi
- ✓ Turk dunyosi tadqiqotlari
- ✓ Turkiy tillar dialektologiya
- ✓ Folklorshunoslik
- ✓ Qiyosiy tilshunoslik va adabiyotshunoslik
- ✓ Adabiy aloqalar va tarjimashunoslik.

MUROJAAT UCHUN MANZIL:

Pochta manzili:

140104, Universitet xiyoboni, 15-uy,
Samarqand, O‘zbekiston,
Sharof Rashidov nomidagi Samarqand
davlat universiteti huzuridagi
Turkologiya ilmiy-tadqiqot instituti

Telefon:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Elektron pocha:

turkologiya.samdu@gmail.com

Veb-sayt:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAQOLALARGA QO‘YILADIGAN TALABLAR:

- Maqola 8-10 sahifa hajmida taqdim etiladi;
- Maqolaning tarkibiy tuzilishi:
 1. Maqola matni Times News Roman shriftida, 14 kattalikda, chap: 3 sm, o‘ng: 1,5 sm, yuqori va quyi: 2 sm; 1,5 intervalda, A4 shaklida tayyorlanishi lozim.
 2. Maqola sarlavhasi, muallif(lar)ning familiyasi, ismi va otasmi to‘liq holatda katta harflar bilan yozilishi kerak.
 3. Muallif(lar)ning lavozimi, ilmiy unvoni, ish (o‘qish) joylari, viloyat, Respublika, telefon raqami, elektron pochta manzili va ORCID raqqami to‘liq keltirilishi kerak.
 4. Annotatsiya, maqolaning qisqacha mazmun va ahamiyati, natijalardan iborat bo‘lishi lozim.
 5. Har bir maqola boshida maqola yozilgan tildan tashqari yana 2 tilda (o‘zbek, ingliz, rus va turk tillaridan ixtiyoriy ravishda tanlanadi) annotatsiya bo‘lishi lozim.
 6. Annotatsiya 120-150 so‘zdan ko‘p bo‘lmagan shaklda bo‘lishi kerak.
 7. Annotatsiyaning pastki qismida maqola mazmunini yorituvchi 7-10 ta tayanch so‘zlar keltirilishi kerak.
 8. Maqola quyidagi shaklda tayyorlanishi kerak:
 - a) Kirish (Introduction);
 - b) Asosiy qism (Main part);
 - c) Natijalar va muhokama (Results and Discussions);
 - d) Xulosalar (Conclusions);
 - e) Adabiyotlar (References) – alifbo tartibida keltiriladi;
 - f) Havola(snokalar)lar qavsda muallif familiyasi – nashr sanasi – sahifasi (Mo‘minov, 2020: 25) shaklida keltiriladi;
 - g) Rasm, chizma, jadval, diagrammalar «Rasm» deb arab raqamlari bilan qayd etiladi. Belgi yoki ishoralar – rasm ostida, keyingi qatorda, o‘rtada joylashtiriladi va qoraytirilgan shrift bilan belgilanadi.
- Muallif (yoki hammualliflar) tomonidan taqdim etilayotgan ilmiy maqola mavzusi jurnal ruknlariga mos kelishi shart.
- Maqolalar o‘zbek, ingliz, rus va barcha turkiy tillarda taqdim etilishi mumkin.
- Maqolada keltirilgan ma’lumot va dalillarning ilmiy asoslanganligi, ishonchli va ko‘chirmachilik holatlari uchun muallif(lar) mas’uldir;
- Maqolalar ekspertiza qilinadi. Ekspertlar tomonidan tavsiya etilgan maqolalargina jurnalda chop etiladi;
- Tavsiya etilmagan maqolalar chop etilmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi;
- Jurnalning 1 ta sonida muallifning faqat 1 ta maqolasi chop etiladi.

**БЮЛЛЕТЕНЬ
МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА
"ТУРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ"**

В целях реализации программ и проектов, разработанных для ускорения взаимоотношений, предусмотренных на состоявшемся в Самарканде саммите Организации Тюркских Государств, а также координации и освещения научно-исследовательской работы, проводимой в области тюркологии, Международный журнал, Самаркандского государственного университета имени Шарофа Рашидова, «Тюркологические исследования» прошел государственную регистрацию. Журнал предназначен для публикации результатов научно-исследовательских работ в области тюркских языков и диалектов, истории языковых и литературных связей тюркских народов Средней Азии, социокультурной области. Есть такие рубрики, как молодой исследователь, память и наши юбилеи. Принимаются статьи, написанные на узбекском, турецком, русском, английском и всех тюркских языках.

Научный журнал на основании решения Высшей аттестационной комиссии (ВАК) Министерства высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 8 мая 2024 года под номером 354/5; Он включен в перечень научных изданий, рекомендуемых кандидатам на получение ученых степеней доктора философии (PhD) и доктора наук (DSc) в области истории и филологии для публикации своих научных результатов по своим диссертациям.

**В ЖУРНАЛЕ ПУБЛИКУЮТСЯ
СТАТЬИ ПО СЛЕДУЮЩИМ
НАПРАВЛЕНИЯМ:**

- ✓ История социально-культурных отношений тюркских народов;
- ✓ Исследования тюркского мира;
- ✓ Диалектология тюркских языков;
- ✓ Геополитика тюркского мира;
- ✓ Изучение фольклора;
- ✓ Сравнительное языкознание и литературоведение;
- ✓ Литературные отношения и переводоведение.

КОНТАКТНЫЙ АДРЕС:

Почтовый адрес:

140104, Университетский бульвар,
15, город Самарканд, Узбекистан,
Научно-исследовательский
институт Тюркологии при
Самаркандском Государственном
Университете имени Шарофа
Рашидова

Телефон:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Электронная почта:

turkologiya.samdu@gmail.com

Веб-сайт:

<https://turkologiya.samdu.uz>

ТРЕБОВАНИЯ К СТАТЬЯМ:

- К публикации принимаются статьи объемом 8-10 страниц;
- Структура статьи:
 1. Текст статьи должен быть выполнен шрифтом Times News Roman, размером 14 пунктов, слева: 3 см, справа: 1,5 см, сверху и снизу: 2 см; с межстрочным интервалом 1,15, формат листа A4.
 2. Название статьи, фамилия, имя и отчество автора(ов) должны быть написаны заглавными буквами в полном регистре.
 3. Должность, ученое звание, места работы(учебы), регион, Республика, номер телефона, адрес электронной почты и ORCID-номер автора(ов) должны быть указаны полностью.
 4. Аннотация должна состоять из краткого содержания и важности статьи, результатов.
 5. В начале каждой статьи, помимо языка, на котором написана статья, должна быть аннотация на 2-х других языках (на выбор – узбекский, английский, русский и турецкий).
 6. Аннотация должна содержать не более 120-150 слов.
 7. Внизу аннотации должно быть 7-10 ключевых слов, освещающих содержание статьи.
 8. Статья должна быть подготовлена в виде:
 - a) Вступление (Introduction);
 - b) Основная часть (Main part);
 - c) Результаты и обсуждение (Results and Discussions);
 - d) Выводы (Conclusions);
 - e) Литература (References) – в алфавитном порядке
 - f) Ссылка(сноски) приводится в скобках в виде фамилии автора – дата публикации – страница (Муминов, 2020: 25);
 - g) Рисунки, чертежи, таблицы, схемы нумеруются арабскими цифрами и обозначаются как «Рисунок». Знаки или указатели размещают под рисунком, в следующей строке, посередине и выделяют жирным шрифтом.
- Тема научной статьи, представленной автором (или соавторами), должна соответствовать рубрикам журнала.
- Статьи могут быть представлены на узбекском, английском, русском и всех других тюркских языках.
- Автор(ы) несут ответственность за научную обоснованность, достоверность и плагиат информации и доказательств, представленных в статье;
- Статьи рецензируются. В журнале публикуются только статьи, рекомендованные экспертами;
- Нерекомендованные статьи не публикуются и не возвращаются авторам;

“TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİNİN BÜLTENİ

Özbekistan Cumhuriyeti devletinin sosyal-eğitimsel ve bilimsel gelişme politikasının başarılı şekilde uygulanmasına yardımcı olmak amacıyla, Semerkant’ta düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatının zirvesinde öngörülen karşılıklı ilişkilerin hızlandırılması için geliştirilen program ve projeleri uygulamak, bilimsel çalışmaları koordine etmek, Türkoloji alanında yürütülen araştırma çalışmaları Şeraf Reşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi, Uluslararası “Türkoloji Araştırmaları” dergisini tescil etmiştir. Dergi, Türk dili ve lehçeleri, Orta Asya Türk topluluklarının dil ve edebiyat ilişkileri tarihi, sosyo-kültürel alanlardaki bilimsel ve araştırma çalışmalarının sonuçlarını yayınlamayı amaçlamaktadır. Dergimizde editör kürsüsü, araştırma, bilim dünyasından, inceleme ve tanıma, bilimsel konferans, genç araştırmacı, hatıra, yıldönümleri gibi sütunlar yer almaktadır. Özbekçe, Türkçe, Rusça, İngilizce ve tüm Türk lehçelerinde yazılmış makaleler kabul edilmektedir.

Bilimsel dergi, Özbekistan Cumhuriyeti Yükseköğrenim, Bilim ve İnovasyon Bakanlığı’na bağlı Yüksek Kabul Komisyonu’nun 8 Mayıs 2024 tarihli ve 354/5 sayılı kararına esasen; tarih, filoloji alanlarında Felsefe Doktoru (Doktora) ve Bilim Doktoru (DSc) akademik derecesini almaya aday kişilerin tezleri dolayısıyla bilimsel sonuçlarını yayınlaması tavsiye edilen ilmi yayınlar listesine dâhil edilmiştir.

DERGİ AŞAĞIDAKİ ALANLARDA MAKALELER YAYINLAMAKTADIR:

- ✓ Türk Dünyasındaki sosyo-kültürel ilişkilerin tarihi;
- ✓ Türk Dünyası araştırmaları;
- ✓ Türk Lehçeleri diyalektolojisi;
- ✓ Türk Dünyasının jeopolitiği;
- ✓ Folklor çalışmaları;
- ✓ Karşılaştırmalı dilbilim ve edebiyat çalışmaları;
- ✓ Edebi ilişkiler ve çeviri çalışmaları.

İLETİŞİM ADRESİ:

Posta adresi:

140104, Üniversite Bulvarı, 15,
Semerkant şehri, Özbekistan, Şeraf
Reşidov adına Semerkant Devlet
Üniversitesine bağlı Türkoloji
Araştırmaları Enstitüsü

Telefon:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

E-posta:

turkologiya.samdu@gmail.com

İnternet sitesi:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAKALE YAZIM KURALLARI:

- Makale 8-10 sayfada sunulur;
- Makale'nin yapısı:
 1. Makale metni Times New Roman yazı tipinde, 14 punto büyüklükte, sol kenarından 3 cm'lik, sağ kenarından 1,5 cm'lik, üst ve alt kenarından 2 cm'lik boşluk bırakılarak, tek sütun olarak, 1,15 satır aralığında, A4 boyutunda hazırlanmalıdır.
 2. Makalenin başlığı, yazar(lar)ın soyadı, adı ve baba adı tam olarak büyük harflerle yazılmalıdır.
 3. Yazar(lar)ın pozisyonu, akademik ünvanı, çalıştığı (öğrendiği) yer, bölgesi, cumhuriyeti, telefon numarası, e-posta adresi ve ORCID numarası eksiksiz olarak verilmeli.
 4. Özet, makalenin amacını, önemli bulgularını ve sonuçlarını içermelidir.
 5. Her makalenin başında, makalenin yazıldığı dilin yanı sıra 2 dilde de (isteğe bağlı olarak Özbekçe, İngilizce, Rusça ve Türkçe arasından seçilecek) açıklama bulunmalıdır.
 6. Özet, 120-150 sözcüğü geçmeyecek şekilde yazılmalıdır.
 7. Özeti alt kısmında makalenin içeriğini tanımlayacak en az 7, en fazla 10 anahtar kelimeye yer verilmelidir.
 8. Makale, aşağıdaki formatda hazırlanmalıdır:
 - a) Giriş (Introduction);
 - b) Ana bölüm (Main part);
 - c) Sonuçlar ve tartışma (Results and Discussions);
 - d) Sonuçlar (Conclusions);
 - e) Kaynakça (References) alfabetik olarak sıralanmalıdır;
 - f) Bağlantılar (dipnotlar) yazarın soyadı - yayın tarihi - sayfa şeklinde parantez içinde verilecektir (Muminov, 2020: 25);
 - g) Resim, çizim, tablo, diyagramlar "Resim" olarak Arap rakamları ile kaydedilir. İşaretler resmin altına, bir sonraki satıra, ortaya yerleştirilir ve koyu yazılır.
- Yazarın (veya ortak yazarların) sunduğu bilimsel makalenin konusu dergi sütunlarıyla örtüşmelidir.
- Makaleler Özbekçe, İngilizce, Rusça ve tüm Türk dillerinde gönderilebilir.
- Makalede sunulan bilgi ve kanıtların bilimsel dayanağı, güvenilirliği ve intihalinden yazar(lar) sorumludur.
- Makaleler hakemli olacaktır. Dergide sadece uzmanlar tarafından tavsiye edilen makaleler yayımlanır.
- Talep edilmeyen yazılar yayınlanmayacak ve yazarlarına iade edilmeyecektir.
- Derginin 1 sayısında yazarın sadece 1 makalesi yer alacaktır.

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL
RESEARCH”**

**ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL
DERGİSİ**

**МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”**

Muharrir:

Musahhih va texnik muharrir:

Norxo‘ja Choriyev

Rahmatulloh Shokirov

2025-yil 22-martda tahririy-nashriyot bo‘limiga qabul qilindi.

2025-yil 25-martda original-maketdan bosishga ruxsat etildi.

Qog‘oz bichimi 60x84.1/16. «Times New Roman» garniturası.

Offset qog‘ozi. Shartli bosma tabog‘i –12.5.

Adadi 10 nusxa. Buyurtma № 215

SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi bosmaxonasida chop etildi.

140104, Samarqand sh., Universitet xiyoboni, 15.

ISSN 2992-9229

9

772992

922004